

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original article

นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน”

อุไรวรรณ ฐิติวัฒนากุล พย.บ.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบึงคำ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี

วันรับ:	12 มี.ค. 2561
วันแก้ไข:	3 ธ.ค. 2561
วันตอบรับ:	15 ธ.ค. 2561

บทคัดย่อ การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน” ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิธีการดำเนินการวิจัย : กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี แห่งละ 42 คน รวม 84 คน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2559 - 26 มิถุนายน 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้ใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน” ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม เกม การสาธิตและการฝึกปฏิบัติ รวมระยะเวลา 1 วัน พร้อมเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง และหลังทดลอง 1 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิง (paired t-test) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน” และภายหลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.005$) ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน” สามารถเพิ่มความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับภัยจากบุหรี่ได้ ดังนั้น ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับบุคลากรสาธารณสุข และสถานศึกษาในการวางแผนและดำเนินการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ในนักเรียนด้วยการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน” ได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ขวดดักควัน, นวัตกรรม, ความรู้, ทัศนคติ, การสูบบุหรี่

บทนำ

จากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศไทยอายุ 15 ปี ขึ้นไปพบว่า มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง โดยในปี พ.ศ.2534 อัตราผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 32.0 (เพศชาย ร้อยละ 59.3 เพศหญิง ร้อยละ 4.9) และลดลงเป็นร้อยละ 20.7 (เพศชาย ร้อยละ 40.5 เพศหญิง ร้อยละ 2.2) ส่วนผู้สูบบุหรี่ใหม่ (อายุ 15-24 ปี) มีอัตราเพิ่มขึ้นและเยาวชนเพศหญิงที่มีการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น⁽¹⁾

ในปี 2550 มีรายงานการเสียชีวิตจากโรคเรื้อรังต่อปีของทั่วโลก จากโรคหัวใจ 17 ล้านคน โรคมะเร็ง 7 ล้าน

คน โรคปอดเรื้อรัง 4 ล้านคน ในปี 2557 พบว่าประชากรไทยเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งเป็นอันดับ 1 ด้วยจำนวน 70,075 คน เฉลี่ย 8 คนต่อชั่วโมง รองลงมาคือ โรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 32,231 คน เฉลี่ย 4 คนต่อชั่วโมง และอันดับที่ 3 คือโรคเกี่ยวกับปอด จำนวน 26,106 คน เฉลี่ย 3 คนต่อชั่วโมง⁽²⁾ ซึ่งบุหรี่เป็นปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคดังกล่าวทั้งหมด โดยพบว่า ผู้สูบบุหรี่มีความเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปอดมากกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่ถึง 50 เท่า ผู้ที่ได้รับควันบุหรี่วันละ 3 ชั่วโมงขึ้นไป มีอัตราเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งที่ล่าคมมากกว่าคนที่ไม่ได้รับควันบุหรี่ 3 เท่า ผู้ที่ได้รับควัน

บุหรีมีสองเสียงต่อการเป็นมะเร็งกล่องเสียง เพิ่มขึ้น 2- 4 เท่า ขึ้นอยู่กับปริมาณควันบุหรีที่ได้รับบุหรีทำให้เกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด อันได้แก่ เส้นเลือดใหญ่ในท้องโป่ง เส้นเลือดสมองตีบหรือแตก เส้นเลือดส่วนปลายตีบ หลอดเลือดแข็งตัวทั่วไป และเส้นเลือดหัวใจตีบ ซึ่งผู้ที่มีเส้นเลือดหัวใจตีบและยังสูบบุหรีมีโอกาสหัวใจวายตายในอายุ 30-40 ปี สูงกว่าผู้ไม่สูบบุหรีถึง 5 เท่า⁽³⁾ และยังพบว่า 10 คนที่ติดบุหรี 7 คนจะติดไปตลอดชีวิต ส่วน 3 คนที่เหลือต้องสูบบุหรีเฉลี่ย 20 ปี ก่อที่จะเลิกได้ องค์การอนามัยโลกจึงกระตุ้นให้ผู้สูบบุหรีเลิกสูบ และให้รัฐบาลทุกชาติ ตลอดจนประชากรโลกไปจนถึงชุมชน และครอบครัวที่เป็นหน่วยเล็กที่สุดของสังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญ โดยชี้ให้เห็นถึงโทษของบุหรีที่มีอันตรายต่อสุขภาพ พิษภัยของบุหรี และผลกระทบต่อผู้ที่สูบบุหรี

ประเทศไทยได้พยายามรณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี และลดนักสูบรุ่นใหม่ให้น้อยลงมาโดยตลอด ล่าสุดได้มีการผลักดันกฎหมายฉบับใหม่ในการควบคุมการสูบบุหรีโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและวัยรุ่นเพื่อป้องกันเยาวชนของชาติ ทำให้มีพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560⁽⁴⁾ แต่หากพิจารณาตามสถิติที่ทำการศึกษาค้นคว้าว่า อัตราการเพิ่มของผู้สูบบุหรีของไทยอยู่ในภาวะที่น่าวิตกและเข้าขั้นควรต้องเร่งรีบแก้ไขก่อนจะสายเกินไป หากอัตราการสูบบุหรีพุ่งสูงขึ้น และยังเป็นกลุ่มเยาวชนที่เริ่มเป็นหน้าใหม่เข้ามาเป็นผู้สูบบุหรีแล้ว จะทำให้เยาวชนที่จะเป็นคนรุ่นใหม่ของชาติกลายเป็นกำลังที่อ่อนแอ

เนื่องจากบุหรีเป็นสิ่งเสพติดที่มีอำนาจเสพติดสูงมาก การแก้ปัญหาจึงต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายเพื่อบูรณาการร่วมกัน การรณรงค์ให้สังคมรู้ถึงพิษภัยของการสูบบุหรีให้เยาวชนไม่ริเริ่มสูบบุหรี และช่วยให้ผู้ที่ติดบุหรีอยู่แล้วเลิกสูบ การทำให้ผู้ที่สูบบุหรีได้ปรับปรุงตนเองด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกสูบบุหรีให้ได้ โดยการจัดโปรแกรมการเลิกสูบบุหรี หรือการผลิตนวัตกรรมต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้สูบบุหรีได้เรียนรู้ถึงพิษภัยบุหรีด้วยการทดลองด้วยตัวเอง และปรับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรีได้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการช่วยลดนักสูบ

หน้าใหม่ด้วยการกระตุ้นให้เยาวชนตระหนักถึงพิษภัยของบุหรีและมีทัศนคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับบุหรี ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรีของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นนั้น เป็นการใช้นวัตกรรมทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาทัศนคติและปรับพฤติกรรม รวมทั้งการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อการป้องกันพฤติกรรมการสูบบุหรี เพื่อให้สามารถปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งจะใช้วิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการทำแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำให้ทราบถึงประสิทธิผลของแต่ละงานวิจัยในแต่ละครั้ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ (learning by doing) มาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และทัศนคติ เกิดความตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี และมีทัศนคติที่เหมาะสม อันมีผลต่อการป้องกัน การลด ละ เลิกการสูบบุหรีในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของนวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรีด้วย“ขวดดักควัน” โดยเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรีของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นก่อนและหลังการทดลอง

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ชนิดหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลัง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 ในโรงเรียนมัธยม อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนนาจะหลวย และโรงเรียนดงสว่างวิทยา รวมทั้ง 343 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power 3.1 โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของข้อมูล (t-test) แบบ 2 กลุ่ม เป็นอิสระต่อกัน คำนวณค่าอิทธิพล (effect size) จากผลการวิจัยของจิตเกษม เบญจจันทร์⁽⁵⁾ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 70 ราย ปรับเพิ่มขนาดตัวอย่างเพื่อป้องกันการถอนตัวหรือกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 20.0 ได้กลุ่มตัวอย่าง เพิ่มขึ้นอีก 14 ราย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 84 ราย โดย แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนนาคะหลวย จำนวน 42 ราย และโรงเรียนดงสว่างวิทยา 42 ราย การเลือกกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (systematic random sampling) ตามสัดส่วนนักเรียนแต่ละห้อง จำนวน 6 ห้อง เกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ เกณฑ์การคัดเลือก เป็น นักเรียนกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 สมัครงใจและยินดีให้ความร่วมมือโดยการลงชื่อ เป็นลายลักษณ์อักษร เกณฑ์การตัดออก คือ ย้ายโรงเรียน ระหว่างทำการศึกษา เสียชีวิต ไม่สมัครงใจเข้าร่วมโครงการ

ขั้นตอนการดำเนินงานประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ (1) ขั้นตอนเตรียมการ ประสานงานกับโรงเรียน (2) เก็บข้อมูล แบบสอบถามก่อนการทดลอง (3) ทดลองใช้นวัตกรรม “ขวดดักควัน” (4) เก็บข้อมูลแบบสอบถามหลังการ-ทดลอง และ (5) สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1. นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวด ดักควัน” พัฒนามาจากนวัตกรรม “Harm of Smoking” ของ Dr.Vidura Mhaiskar V และคณะ⁽⁶⁾
 - 1.1 ขั้นตอนการทำนวัตกรรม “ขวดดักควัน”

อุปกรณ์ ประกอบด้วย ขวดน้ำอัดลมขนาด 1.25 ลิตร 1 ขวด กระจกฉีดยาขนาด 10 ซีซี 1 อัน และดินน้ำมัน

 - 1) นำขวดน้ำอัดลมมา 1 ขวดแล้วเจาะรูเป็นวงกลม ที่ด้านข้างของขวดในระดับต่ำสุดให้ได้รูขนาดเท่าเส้น-ผ่าศูนย์กลางของกระจกฉีดยาขนาด 10 ซีซี เตรียมไว้

2) ตัดกระจกฉีดยาขนาด 10 ซีซีที่ปลายกระจก

ตามภาพ

3) นำกระจกฉีดยาที่ตัดปลายแล้วประกอบเข้ากับขวด โดยเสียบปลายกระจกฉีดยาเข้าไปในรูที่เจาะเตรียมไว้ ให้ปลายกระจกฉีดยาเข้าไปในขวดประมาณ 1 ซม.

4) ปิดด้วยดินน้ำมันที่ขอบกระจกฉีดยาบริเวณ รอยต่อให้สนิทเพื่อป้องกันการรั่วซึม

5) เจาะรูที่ฝาขวดน้ำอัดลมให้ได้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง- เท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางของบุหรี่ยี่

6) ได้ขวดดักควันไว้ใช้ในการทดลอง 1ขวด

1.2 ขั้นตอนการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพืชภัยบุหรืด้วย “ขวดดักควัน”

อุปกรณ์ ประกอบด้วย ขวดดักควัน ผ้าก๊อช 3 นิ้ว 4 แผ่น ยางยืด 2 เส้น ถุงพลาสติก (เก็บควัน) 1 ใบ ถังพลาสติกกรองน้ำ

1) นำชุด “ขวดดักควัน” วางบนโต๊ะ โดยหันด้านกระบอกฉีดยาให้หันออกมาจากโต๊ะและวางถังพลาสติกไว้ให้ตรงกับปากกระบอกฉีดยาที่ใต้โต๊ะ ใช้บุหรื 1 มวน เสียบไว้ที่ฝาขวดที่มีดินน้ำมันปิดรอบ ๆ จนสนิท

2) เติมน้ำเปล่าลงในขวดให้เต็มและเตรียมภาชนะรองรับน้ำไว้ด้านล่าง แล้วปิดฝาที่เอาบุหรืเสียบไว้ที่ฝาขวด

3) จุดบุหรืให้ติด

4) ถอดไส้กระบอกฉีดยาออกเพื่อให้ น้ำไหลออกจากขวด (ใช้ถังที่เตรียมไว้รองรับน้ำ)

5) น้ำจะไหลออกจากขวดซึ่งเป็นการดูดเอาควันบุหรืเข้าไปในขวดจนน้ำหมดจะได้เท่ากับสูบบุหรื 1 มวน เมื่อน้ำออกจากขวดหมดแล้ว นำไส้กระบอกฉีดยาปิดไว้ก่อน หลังจากนั้นถอดไส้กระบอกฉีดยาออกแล้วใช้ผ้าก๊อชปิดที่กระบอกฉีดยา 2 แผ่นและใช้ยางมัดไว้ แล้วเปิดฝาขวด

พร้อมทั้งเอาผ้าก๊อชสะอาดปิดที่ปากขวดแทนฝาและใช้ยางรัดไว้

6) เอาถุงพลาสติกปิดครอบผ้าก๊อชและใช้เชือกมัดไว้อีกชั้น และเก็บก้นบุหรี่ที่เหลือดับไฟและทิ้งขยะให้เรียบร้อย

7) เป่าที่กระบอกฉีดยาให้ควันออกไปที่ปากขวดโดยผ่านก๊อชจนควันในขวดออกไปอยู่ในถุงพลาสติกหมด นำถุงที่บรรจุควันบุหรี่ไปปล่อยทิ้งที่กลางแจ้ง

8) นำก๊อชที่ได้มาเปรียบเทียบกับก๊อชปกติที่ไม่ผ่านควันเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง และนำก๊อชใส่ใน

สมุดสาธิตบุหรี่ยี่หนึ่งมวนที่เตรียมไว้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสัมผัสกับสารต่างจากควันบุหรี่โดยตรง และส่งให้ผู้เรียนดูและส่งต่อๆ กันไป และให้ทุกคนได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนอกิปรายกลุ่มเรื่องพิษภัยบุหรี่และวิธีการในการเลิกสูบบุหรี่

ขั้นตอนการใช้นวัตกรรมคือ ก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ มีการประเมินความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ จากนั้นทำการทดลองโดยมีการบรรยายความรู้เรื่องพิษภัยบุหรี่ การอภิปรายกลุ่ม เกม การสาธิต และการปฏิบัติการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน” มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติเรื่องการสูบบุหรี่ แล้วจึงทำการทดลองโดยการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรม โดยให้ผู้เข้าอบรมเป็นผู้ทดลอง และผู้วิจัยคอยอธิบายวิธีการทดลอง หลังจากนั้นให้ทุกคนได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนอกิปรายกลุ่มเรื่องพิษภัยบุหรี่และวิธีการในการเลิกสูบบุหรี่ ทำการทดสอบหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ โดยประเมินความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ใช้เป็นแบบวัดความรู้และทัศนคติของ ชันนิยะ ดินอะ⁽⁷⁾ ซึ่งศึกษาเรื่องพฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา หาค่าร้อยละ เปรียบ-

เทียบความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ ก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม 1 สัปดาห์ด้วยสถิติ paired t-test โดยโปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 84 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิงร้อยละ 63.10 อยู่ในกลุ่มอายุ 16 ปีมากที่สุดร้อยละ 55.95 สถานภาพสมรสของบิดามารดาอยู่ด้วยกันมากที่สุดร้อยละ 76.20 รายได้ต่อสัปดาห์ 301-400 บาท มากที่สุดร้อยละ 35.71 พักอาศัยอยู่บ้านมากที่สุดร้อยละ 95.23 นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด สภาพแวดล้อมของนักเรียนมีการสูบบุหรี่ร้อยละ 42.86 (ตารางที่ 1)

ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่

กลุ่มหลังการทดลอง พบว่า ตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่เพิ่มขึ้นกว่าก่อนอบรมทุกข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรู้มากที่สุด 3 ลำดับดังนี้คือ เรื่อง สารพิษในบุหรี่ที่มีฤทธิ์กัดเนื้อเยื่อผิวหนังหลอดลมและถุงลมปอดจนทำให้เป็นโรคถุงลมปอดโป่งพองคือไนโตรเจนไดออกไซด์ เพิ่มขึ้นจาก 0.18 เป็น 0.98 คะแนนเฉลี่ยของความรู้ว่าสารในบุหรี่ที่เป็นสารเสพติดและทำให้เกิดโรคหัวใจ คือนิโคติน เพิ่มขึ้นจาก 0.21 เป็น 0.99 คะแนนเฉลี่ยของความรู้ว่าสารพิษในบุหรี่ที่มีลักษณะเป็นยางเหลวสีน้ำตาลจะรวมตัวกับฝุ่นละอองที่สุดเข้าไปทำให้เกิดอาการไอและก่อให้เกิดมะเร็งปอด คือทาร์ เพิ่มขึ้นจาก 0.27 เป็น 0.94 ตามลำดับ และคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่รวม เพิ่มขึ้นกว่าก่อนทดลอง จาก 13.67 เป็น 18.56 (ตารางที่ 2)

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติมีทัศนคติที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงสุด 3 ลำดับ ดังนี้ ทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ช่วยให้ทำงานได้นานจาก 2.06 เป็น 4.52

(ข้อคำถามเชิงลบ) การสูบบุหรี่ในปริมาณที่พอเหมาะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จาก 2.25 เป็น 4.76 (ข้อคำถามเชิงลบ) เห็นด้วยกับการห้ามโฆษณาบุหรี่ จาก 2.96 เป็น 4.88 (ข้อคำถามเชิงลบ) และคะแนนเฉลี่ยรวมทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่รวมจาก 35.87 เป็น 70.15 (ตารางที่ 3)

วิจารณ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ได้มีความรู้และทัศนคติที่เหมาะสม เพื่อการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่ตั้งแต่นั้น ๆ ซึ่งจากการศึกษา หลังทดลองกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่สูงขึ้นและคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่เหมาะสมเพิ่มขึ้น โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (learning by doing) การให้ความรู้ด้วยการบรรยาย การสาธิต และการทดลองโดยใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย“ขวดดักควัน” ซึ่งทำให้กลุ่มตัวอย่างได้ลงมือทดลองด้วยตนเองในการพิสูจน์การเผาไหม้บุหรี่หนึ่งมวนและพบสารเคมีที่ตกค้างในปอดและจะส่งผลกระทบต่อร่างกายในอนาคต สอดคล้องกับการศึกษาของชั้นนี้ยะ ดินอะ⁽⁷⁾ ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.3 มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.5 จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรต่างๆ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่าความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชชุตา บุญตานตก⁽⁸⁾ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาและบุหรี่ของเด็กกำพร้าในศูนย์สงเคราะห์เด็กเคอสถานมรกต อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เน้นการเรียนรู้ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 10-18 ปี ซึ่งพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องบุหรี่สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าตัวแปรด้านความรู้เรื่องบุหรี่มีความ

สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ โดยพบว่าเยาวชนที่มีความรู้เรื่องบุหรี่มากมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่น้อยกว่าเยาวชนที่มีความรู้เรื่องบุหรือน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของชญาณิศ ปินะธา⁽⁹⁾ ซึ่งได้ศึกษาเรื่องผลการพัฒนาโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทักษะชีวิตร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ พบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับบุหรี่และมีพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับจิตเกษม เบญจขันธ์⁽⁵⁾ ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมทักษะชีวิตป้องกันการสูบบุหรี่กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่และทักษะชีวิตในทุกๆ ด้านสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป

การสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบให้ความรู้ การบรรยาย อภิปรายกลุ่ม การสาธิตและเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเอง เรื่องโทษภัยของการสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงโทษภัยของการสูบบุหรี่ ด้วยการทดลองพิสูจน์การเผาไหม้บุหรี่ 1 มวนด้วยนวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน” ซึ่งจะสามารถเห็นภาพของการเคลื่อนที่ของสารเคมีในบุหรี่ การทดลองส่งผลให้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ และมีทัศนคติที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ไปปรับพฤติกรรมการลด ละ เลิก หรือป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่ในระยะยาวได้ ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผลของการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนเรื่องพิษภัยบุหรี่ด้วย “ขวดดักควัน” นี้ สามารถนำไปใช้ในการป้องกันการสูบบุหรี่ได้ ทั้งนี้ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ต่อควรจะให้เจ้าหน้าที่ในโรงเรียนที่มีหน้าที่ดูแลกลุ่มตัวอย่างได้เข้ามาร่วมกิจกรรม เพื่อให้มีความรู้

และเข้าใจในการใช้นวัตกรรม และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กในโรงเรียนต่อไป ในการจัดกิจกรรม ผู้จัดกิจกรรมควรเข้าไปสร้างความคุ้นเคยและสร้างสัมพันธ์ภาพกับกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรมชักระยะหนึ่ง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ปรับตัวเกิดความไว้วางใจกับผู้จัดกิจกรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าจะตามมาในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณศาสตราจารย์อภินาจะหลวย นายพีระพล เดชบุญ ที่สนับสนุนและให้คำปรึกษา ขอขอบคุณโรงเรียนนาจะหลวย และโรงเรียนดงสว่างวิทยา ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สรุปผลที่สำคัญการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ.2557. [สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มิ.ย.60]. แหล่งข้อมูล: <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/smokePocket57.pdf>
2. ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. สรุปสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2559. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคง-การพิมพ์; 2559.
3. สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. รายงานประจำปี 2558 สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มิ.ย. 2560]. แหล่งข้อมูล: http://btc.ddc.moph.go.th/th/upload/datacenter/annual_report_btc_2558.pdf
4. พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2560. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134, ตอนที่ 39 ก (ลงวันที่ 5 เมษายน 2560).
5. จิตเกษม เบญจขันธ์. ผลของการใช้โปรแกรมทักษะชีวิตป้องกันการสูบบุหรี่กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น:กรณีศึกษาจากโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี; 2560. 130 หน้า.

6. Mhaiskar V. Harm of smoking [Internet]. [cited 2017 Jun 9]. Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=dm2off7ENzk>
7. ชันนียะ ดินอะ. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกรณีศึกษา: โรงเรียนตัสยะห์ จังหวัดสงขลา [อินเทอร์เน็ต]. สงขลา: 2553 [สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มิ.ย. 2560]. แหล่งข้อมูล: <http://www.yala.ac.th/download/noonoh/center/501209009/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%205.pdf>
8. วิชชุดา บุญต๋านตก. การพัฒนารูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาและบุหรี่ของเด็กกำพร้าในศูนย์สงเคราะห์เด็กเคอสถานมรกด อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2554. 224 หน้า.
9. ชญาณิศา ปิ่นะถา. ผลการพัฒนาโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทักษะชีวิตร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี; 2555. 91 หน้า.

Abstract: Innovation for Educating on the Harm from Tobacco Smoking – the Smoke Trap Bottle

Uraiwan Thitiwattanakul B.N.S.

*Bungkham Sub-District Health Promotion Hospital, Nachaluai District, Ubon Ratchathani Province, Thailand
Journal of Health Science 2019;28:1040-7.*

The objective of this study was to assess the outcomes of using an educational device, a smoke trap bottle, to raise awareness on the harm from tobacco smoking. The study samples were 84 grade 4 secondary school students from 2 schools in Nachaluai District, Ubonratchathani Province. It was conducted during the period from 16 December 2016 to 26 June 2017. The study tools were a smoke trap bottle to demonstrate the trapping of tobacco smoke, and a set of questionnaire. Students were educated on the harm of tobacco through the use of the bottle and the practical learning process comprising of presentation, group discussion, game play, demonstration and practice of 1 day duration. Pre-test and post-test data were collected one week before and one week after the intervention, respectively; and were compared by using descriptive and inferential statistics (paired t-test). It was found that after the learning exercise, the students had significantly higher knowledge and attitude scores ($p < 0.005$) when compared to those before the program. Thus, the education program with the use of smoke trap bottle had successfully increased the awareness of students on the harm of tobacco.. Therefore, the findings from this study should be useful for health personnel and educational institutions to plan and implement programs to prevent new smokers among students with the use of the smoke trap bottle.

Keywords: smoke trap bottle, innovation, knowledge, attitude, smoking